

«افغانستان در پنج سالگی سایه های حاکمیت طالبان؛ هزینه انسانی و پنجره های امید برای عصری نو»

گزارش

مقدمه :

روز دوشنبه ۱۷ آگست ۲۰۲۶، ابتکار برین برای توسعه و بیناری با عنوان «افغانستان در پنج سالگی سایه های حاکمیت طالبان؛ هزینه انسانی و پنجره های امید برای عصری نو» برگزار کرد. هم زمان با سالگرد پنج سالگی بازگشت طالبان به قدرت در افغانستان، این کشور با بحران های متعدد حقوق بشری، سیاسی، اقتصادی و اجتماعی دست و پنجه نرم می کند. پنج سال حاکمیت طالبان با محدودیت ها، محرومیت ها، مهاجرت های گسترده و محرومیت بیش از ۲.۵ میلیون دختر از تحصیل همراه بوده است. در کنار چالش های داخلی از جمله ناامنی های میدانی، درگیری های درونی نیروهای طالبان و بازداشت معترضان تقابلات مرزی و چالش های دیپلماتیک با همسایگان نیز ابعاد تازه ای به این بحران بخشیده است. این نشست با هدف ارزیابی پنج سال گذشته، آسیب شناسی دوره جمهوریت و ارائه راهکارها و طرح های بدیل برای آینده افغانستان برگزار گردید.

جزئیات برنامه :

- **هدف اصلی:** ارزیابی وضعیت حاکمیت فعلی، نقد سیاست های جامعه جهانی، آسیب شناسی نظام جمهوریت و بررسی راهکارهای ایجاد اجماع سیاسی و ساختار بدیل برای آینده.
- **گرداننده :** راضیه دانش: خبرنگار ایران انترنشنل.

سخنرانان برنامه:

- ❖ **آقای محمد فرید حمیدی:** لوی سارنوال (دادستان کل) اسبق جمهوری اسلامی افغانستان.
- ❖ **آقای شریف غالب:** مشاور اسبق پالیسی وزارت امور خارجه افغانستان.
- ❖ **سفیر اشرف حیدری:** رییس دیپلیسید انترنشنل و پژوهشگر در دانشگاه ایالتی آریزونا
- ❖ **خانم نگاره میرداد:** معاون اسبق سفارت جمهوری اسلامی افغانستان در پولند .

تحلیل محتوایی اصلی سخنرانان

دیدگاه آقای محمد فرید حمیدی:

- ❖ **فقدان مشروعیت و حاکمیت قانون:** طالبان فاقد مشروعیت داخلی و رسمیت بین المللی هستند و تنها با زور، سرکوب، اختناق و فرامین شخصی مولویت محور حکومت می کنند. هیچ چارچوب قانون مندی در کشور وجود ندارد.
- ❖ **تبعات دراز مدت و آپارتاید جنسیتی:** آثار اقدامات فعلی طالبان (از جمله آپارتاید جنسیتی و تغییر نظام آموزشی) منحصر به امروز نیست و برای ده ها سال آینده، اقتصاد، آموزش و نسل های بعدی افغانستان را متأثر خواهد ساخت.

ابتکار برین برای توسعه

Bareen Initiative for Development (BID)

- ❖ انتقاد از جامعه جهانی و افول ارزش ها: جامعه بین المللی و کشورهای غربی برخلاف شعارها و تعهدات حقوق بشری خود، به خاطر منافع کوتاه مدت و امنیت خود با طالبان تعامل می کنند.
- ❖ نقش مدارس دینی افراطی: تأسیس صدها مدرسه دینی تندرو توسط مقامات طالبان، علاوه بر جذب منابع مالی، در حال تربیت سرباز برای تثبیت نظام استبدادی است.

دیدگاه آقای شریف غالب:

- ❖ تعامل پرگماتیک جهان بر محور «تأمین امنیت»: جامعه جهانی طالبان را به عنوان یک «واقعیت تلخ روی زمین» پذیرفته و به دلیل نیاز به مدیریت کمک های بشردوستانه، مبارزه با مواد مخدر و کنترل مهاجرت، بر ادعای امنیت نسبی طالبان تکیه کرده است.
- ❖ ضرورت نقد درون گروهی و آسیب شناسی جمهوری: نمی توان تمام تقصیرها را به گردن جامعه جهانی انداخت. نظام جمهوری فاقد چشم انداز روشن بود، در فساد و قوم گرایی غرق شد و وجود رهبری خودشیفته و متوهم باعث فروپاشی یک شبه آن گردید.
- ❖ نگاه واقع بینانه و آینده نگر: تغییر در افغانستان اجتناب ناپذیر است. نخبگان باید از گذشته درس گرفته، کاستی ها را برطرف کنند و طرحی ملی و قابل اجرا برای آینده ارائه دهند.

دیدگاه آقای اشرف حیدری:

- ❖ طالبان به عنوان پروژه ژئوپلیتیک خارجی: طالبان یک پروژه امنیتی و دست نشانده است که توسط استخبارات پاکستان ایجاد و تحمیل شده است.
- ❖ رد ادعای امنیت و وجود تلفات خاموش: امنیت به دو بخش «انسانی» و «حفاظتی» تقسیم می شود؛ مردم افغانستان فاقد هر دو هستند. به دلیل قطع کمک ها و فروپاشی اقتصادی، روزانه صدها کودک و مادر جان خود را از دست می دهند که ناشی از «خشونت غیرمستقیم» رژیم است.
- ❖ تهدید بیش از ۲۰ گروه تروریستی: حضور بیش از ۲۰ گروه تروریستی زیر چتر طالبان، امنیت منطقه ای و بین المللی را تهدید می کند.
- ❖ پیشنهاد «پیمان منطقه ای»: حل بحران افغانستان نیازمند یک توافق منطقه ای و فرامنطقه ای برای پایان دادن به مداخلات، پاک سازی تروریسم، مدیریت عادلانه آب های فرامرزی و توسعه تجارت است.

دیدگاه خانم نگاره میرداد:

- ❖ بحران «نظم سیاسی» و نفی ثبات بدون حقوق: مسئله اصلی افغانستان صرفاً بحران انسانی نیست، بلکه فروپاشی نظم سیاسی و بازتعریف رابطه دولت و شهروند است. ثبات بدون مشارکت زنان و حقوق شهروندی، ثبات نیست بلکه «خلق بحران» است.
- ❖ خطر عادی سازی سرکوب و حذف زنان: حذف زنان از عرصه عمومی و فرار مغزها، ظرفیت اقتصادی و اداری افغانستان را برای دهه ها از کار می اندازد. عادی سازی سرکوب، بحران را دائمی می سازد.

ابتکار برین برای توسعه

Bareen Initiative for Development (BID)

- ❖ چالش های خارجی در عدم شکل گیری بدیل سیاسی: در پنج سال گذشته، هیچ کشور منطقه یا غربی پلنفرم سیاسی متمرکزی برای گرد هم آمدن مخالفان، جامعه مدنی و زنان فراهم نکرده و صرفاً بر مدیریت بحران انسانی تمرکز کرده اند.
- ❖ ارائه طرح ملی مبتنی بر عقلانیت سیاسی: مخالفان و جریان های مدنی باید با بازنگری ضعف های گذشته و خود انتقادی، طرحی جامع برای آینده ارائه دهند که در آن افغانستان در صلح با خود، منطقه و جهان باشد.

بررسی کلی این وبینار

- ❖ پوشالی بودن ادعای امنیت طالبان: امنیت ادعایی طالبان ناپایدار و بر پایه حذف حقوق، بستن مدارس، سرکوب آزادی ها و تلفات خاموش انسانی استوار است.
- ❖ تناقض و دوگانه رفتاری جامعه جهانی: کشورهای غربی و منطقه ای، اصول و ارزش های حقوق بشری را فدای منافع امنیتی، اقتصادی و مسئله مهاجرت کرده و با تعاملات تکنیکی، زمینه عادی سازی رژیم را فراهم می کنند.
- ❖ لزوم خود انتقادی از ۲۰ سال جمهوریت: هرگونه طرح و بدیل سیاسی برای آینده، بدون بررسی صادقانه فساد، انحصارگرایی و ضعف های ساختاری دوره جمهوریت به نتیجه نخواهد رسید.

نتیجه گیری

ارزیابی نهایی سخنرانان در این رویداد را می توان در سه محور راهبردی زیر خلاصه کرد:

- ❖ تقویت آگاهی مدنی و نقش آفرینی دیاسپورا:
 - دیاسپورای افغانستان باید از ظرفیت، دانش و حق شهروندی خود در کشورهای غربی برای اعمال فشار سیاسی، تأثیر بر پالیسی ها و دادخواهی استفاده کند.
 - مشروط کردن کمک های مالی ارسالی از سوی دیاسپورا به خانواده ها در داخل، جهت تامین هزینه های آموزش دختران در خانه ها و مکاتب خانگی.
- ❖ تدوین طرح ملی و بدیل سیاسی جامع:
 - نیروهای مخالف، زنان، جامعه مدنی و متخصصان باید با عقلانیت سیاسی، آسیب شناسی گذشته و کنار گذاشتن اختلافات، روی طرحی منسجم برای نظام آینده که متضمن حقوق همه شهروندان باشد به اجماع برسند.
- ❖ ایجاد «پیمان منطقه ای» (Regional Compact) و مبارزه جهانی:
 - بحران افغانستان (تروریسم، تغییرات اقلیمی، مهاجرت، مواد مخدر و آب) ابعاد فراملی دارد. کشورهای منطقه و جهان باید در قالب یک همکاری ساختارمند (از جمله با محوریتی منطقه ای و حمایت فرامنطقه ای) به جای معامله گری های مقطعی، برای برقراری ثبات پایدار و پاک سازی تروریسم در افغانستان اقدام کنند.